

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY STAWISKI NA LATA 2014 – 2017

I. Wstęp

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Stawiski realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Stawiskach, zwany w dalszej części OPS, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Trudna obecnie sytuacja ekonomiczna kraju powoduje konieczność zwracania szczególnej uwagi na przezwyciężenie problemów związanych z coraz szerszym zakresem luki niedostatku i nieprzystosowania. Nowe regulacje prawne w zakresie pomocy społecznej nakładające nowe zadania na samorząd terytorialny spowodowały przeniesienie ciężaru organizacji świadczeń pomocy społecznej z państwa na organy samorządowe. Co powoduje to, iż zmianie ulec musi model pracy socjalnej, od nastawienia opiekuńczego wyrażającego się w przejmowaniu odpowiedzialności za podopiecznych, tym samym pogłębianiu się ich bezradności niewykorzystywaniu własnej zaradności, do nastawienia pomocowego, polegającego na usamodzielnianiu się, wykorzystywaniu własnej aktywności ludzi potrzebujących pomocy. Daje to szansę na stworzenie zintegrowanego systemu pomocy rodzinie.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. W związku z czym działalność OPS charakteryzować będzie się w najbliższych latach systemowym podejściem do rodzin i osób, poprzez szeroko rozumianą pracę socjalną, aktywizowanie lokalnego środowiska, współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Opracowując strategię podjęto próbę określenia hierarchii potrzeb, koniecznego lub pożądanego zakresu zmiany sytuacji jaka panuje w gminie, z uwzględnieniem dostępnych środków.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej nałożyło na nasz kraj obowiązek opracowania Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz integracji społecznej. Myślą przewodnią obu dokumentów jest zaplanowanie i wypracowanie instrumentów polityki społecznej, dzięki którym możliwe będzie budowanie zintegrowanego społeczeństwa wolnego od problemów wykluczenia społecznego i ubóstwa. Narodowa Strategia Integracji Społecznej określa metody, zasoby oraz instytucje, które powinny zostać utrzymane, przekształcone lub stworzone dla realizacji wyżej wymienionego celu.

Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, którego głównym działaniem jest inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie aktywności mają przyczynić się do:

- 1) Dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy.
- 2) Rozwijaniu aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszej jakości pracy.
- 3) Modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia.
- 4) Wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale marginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

Konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji społecznej – Cele Nicejskie – obejmuje cztery podstawowe działania:

1. Zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich.

W tym celu należy:

1) Promować dostęp do zatrudnienia stabilnego i dobrej jakości dla wszystkich kobiet i mężczyzn zdolnych do pracy, a szczególności:

- tworzyć ścieżki umożliwiające podejmowanie pracy przez grupy najbardziej narażone na społeczne wykluczenie, poprzez motywowanie do rozwoju odpowiednich szkoleń,

- rozwijać politykę promującą łączenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym włączając w to opiekę nad dziećmi i innymi osobami zależnymi,

- wykorzystywać możliwości już istniejących form integracji społecznej przez pracę – także w sektorze pozarynkowym, oraz o charakterze społecznym (firmy społeczne, praca społeczna, wolontariat itp.).

2) Zapobiegać wykluczeniu ze świata pracy grup zagrożonych, dążąc do tego poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego.

3) Organizować systemy zabezpieczenia społecznego w taki sposób, aby w szczególności:

- zagwarantować niezbędne zasoby materialne pozwalające na godne życie,

- przezwyciężać bariery w zatrudnieniu przez promowanie dostępu do zatrudnienia dla grup o niskiej zatrudnialności oraz przez tworzenie takich warunków pracy, aby jej wykonywanie wiązało się z uzyskaniem godnego dochodu.

4) Wprowadzać rozwiązania, które będą miały na celu ułatwić dostęp do przyzwoitych i higienicznych mieszkań dla wszystkich, jak również do podstawowych usług niezbędnych dla godnego życia, mając na uwadze konkretny standard zaopatrzenia mieszkań (np. elektryczność, woda, ogrzewanie).

5) Wprowadzić polityki, zapewniające dostęp do opieki zdrowotnej dla wszystkich odpowiednio do sytuacji, włączając w to osoby zależne od opieki innych.

6) Rozwijać, z korzyścią dla osób zagrożonych wykluczeniem, usługi i towarzyszące im środki, które pozwolą im na skuteczny dostęp do edukacji, wymiaru sprawiedliwości i innych usług publicznych czy prywatnych, takich jak kultura, sport i wypoczynek.

2. Zapobieganie ryzyku wykluczenia.

Służyć temu powinno:

1) Rozwijanie potencjału społeczeństwa opartego na wiedzy i nowych technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, zwracając uwagę na to, aby nikt nie został wykluczony, w szczególności osoby niepełnosprawne

2) Wprowadzenie polityki, która ma zapobiegać kryzysowym sytuacjom życiowym takim jak zadłużenie, wykluczenie ze szkoły, bezdomność.

3) Uruchomienie działań mających na celu ochronę i zabezpieczenie rodzinnej solidarności i samopomocy we wszelkich jej formach.

3. Pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych).

Temu celowi sprzyjać będzie:

1) Promowanie społecznej integracji kobiet i mężczyzn zagrożonych trwałym ubóstwem, np. z powodu niepełnosprawności lub przynależności do grup o szczególnych problemach integracyjnych.

2) Podejmowanie działań w celu eliminacji wykluczenia dzieci i ciągle tworzenie im możliwości społecznej integracji.

3) Podejmowanie wszechstronnych działań na rzecz obszarów o większym nasileniu występowania zjawiska wykluczenia społecznego.

4. Mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego.

Polegać to powinno na:

1) Promowaniu, zgodnie z krajową praktyką, uczestnictwa ludzi zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym w rozwiązywaniu ich problemów, a szczególnie zachęcanie ich do wyrażania własnych opinii, gdy chodzi o ich sytuację oraz działania i środki, które ich dotyczą.

2) Włączaniu polityki zwalczania wykluczenia w całokształt działań politycznych poprzez:

- mobilizowanie władz publicznych na wszystkich szczeblach zgodnie z ich kompetencjami,
- rozwijanie struktur i procedur koordynacyjnych,
- przystosowanie służb administracyjnych i społecznych do potrzeb osób dotkniętych wykluczeniem i troskę o to, aby personel pierwszego kontaktu wykazywał wrażliwość na te potrzeby.

3) Promowaniu dialogu i partnerstwa między wszystkimi zainteresowanymi instytucjami, publicznymi i prywatnymi, np. poprzez:

- angażowanie partnerów społecznych, organizacji pozarządowych oraz dostarczających usługi społeczne do walki z różnymi formami wykluczenia społecznego,
- zachęcanie wszystkich obywateli do społecznej odpowiedzialności i aktywnego zaangażowania w walce przeciw wykluczeniu,
- wspieranie społecznej odpowiedzialności biznesu.

Ważnym priorytetem opracowania i wdrożenia niniejszej strategii jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu grup i osób, które doświadczają wykluczenia lub mogą być zagrożone wykluczeniem. Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowalne. Zespół zadaniowy do Reintegracji Społecznej pracujący nad opracowaniem Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski przyjął, iż **wykluczenie społeczne** to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie, zgodnie z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Grupy podatne na wykluczenie społeczne:

- Dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych
- Dzieci wychowujące się poza rodziną
- Kobiety samotnie wychowujące dzieci
- Kobiety pozostające poza rynkiem pracy
- Ofiary patologii życia rodzinnego
- Osoby o niskich kwalifikacjach
- Osoby bezrobotne
- Żyjący w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych
- Niepełnosprawni chronicznie chorzy
- Osoby chorujące psychicznie
- Starsze osoby samotne
- Opuszczający zakłady karne
- Imigranci
- Osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków
- Bezdomni

Celem opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych jest dążenie do integracji społecznej, nie tylko grup i osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczonych, ale również osób społecznie zintegrowanych. **Integracja społeczna** została w Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski określona jako- działania wspólnotowe oparte na zasadach dialogu, wzajemności i równości, których celem jest dążenie do społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa poszanowaniu różnorodności kulturowej, w którym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomagane są jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych. Należy podkreślić, że chodzi tu o taki rodzaj integracji, który nie zmniejsza wolnościowych dążeń jednostki. Warunkiem skuteczności działań samorządu i realizacji zamierzonych celów jest wykorzystanie w sposób maksymalny zasobów lokalnych gminy, w szczególności instytucji, grup formalnych i nieformalnych. Realizacja zamierzonych celów uzależniona jest od wysokości środków w budżecie gminy oraz możliwości pozyskania środków z innych źródeł zewnętrznych (instytucje, fundusze strukturalne z Unii Europejskiej,

podmioty prywatne, pozostałe jednostki samorządowe, budżet Państwa). Ważnym instrumentem Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich są środki unijne, które w trakcie realizacji zamierzeń określonych w strategii można pozyskać z Europejskiego Funduszu Społecznego. Nadrzędnym celem EFS jest wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego i spójności Unii Europejskiej poprzez inwestycje w kapitał ludzki. Całość interwencji EFS w Polsce na lata 2014-2020 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa. W ramach Programu wsparciem zostaną objęte następujące obszary: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z rozwojem zasobów ludzkich na terenach wiejskich, z budową sprawnej i partnerskiej administracji publicznej wszystkich szczebli oraz promocją zdrowia. Termin **”kapitał ludzki”** jest pojęciem oznaczającym zasób wiedzy, umiejętności oraz potencjału zawartego w każdym człowieku i społeczeństwie jako całości, określającym zdolność do pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości tworzenia nowych rozwiązań.

Mając na względzie zamierzenie osiągnięcia celów dla których powstała strategia należy pamiętać, że tak jak w każdej innej działalności tak w przypadku pomocy społecznej efektywność działań jest zróżnicowana i dlatego opracowując strategię wzięto pod uwagę to, że konieczność zaspokojenia pewnych potrzeb nie budzi wątpliwości, ale są też sfery ludzkiej biedy, nieszczęścia, gdzie nawet spore środki nie mogą wiele zmienić, gdy tymczasem ich wydatkowanie na inne cele, w inny sposób mogłoby poprawić sytuację w sposób trwały, również w odniesieniu do korzystających dotychczas z pomocy społecznej.

Gmina Stawiski, wykorzystując możliwości prawne, finansowe oraz lokalny potencjał społeczny, dąży do poprawy standardu życia, podnoszenia wartości kapitału ludzkiego, wzrostu produktywnego zatrudnienia oraz eliminacji negatywnych zjawisk dotyczących mieszkańców gminy i ich rodzin, takich jak patologie, ubóstwo oraz wszelkie formy dyskryminacji i wykluczenia społecznego.

II. Diagnoza problemów społecznych występujących w Gminie Stawiski

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną wymaga zdiagnozowania problemów społecznych występujących na terenie gminy.

Jak wynika z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Stawiskach, problemy społeczne występujące na terenie gminy są najczęściej ze sobą powiązane i tak największy problem ubóstwo najczęściej wynika z bezrobocia, z niego też może wynikać alkoholizm, czy też bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

II 1. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się w różnorodny sposób. Przytoczyć można dwa uznawane określenia:

- a) Brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek.
- b) Stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki rodzinnej lub grupy społecznej.

Zjawisko **ubóstwa** jest zjawiskiem wielowymiarowym i wieloaspektowym, niemniej jednak za najważniejszy wskaźnik określający zasięg ubóstwa przyjmuje się dochód gospodarstwa domowego. Ubóstwo uwarunkowane jest wieloma czynnikami i w różnym stopniu dotyka poszczególne grupy ludności. Zależy ono zarówno od czynników demograficznych, jak i społeczno demograficznych. Im liczniejsze gospodarstwo domowe tym większe prawdopodobieństwo życia w niedostatku. To, iż rodziny i osoby mają problemy w zaspokojeniu swoich potrzeb nie zawsze wynika z nieracjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami. Powodem tego jest przede wszystkim niewystarczająca ilość środków finansowych, jakimi dysponuje rodzina, w stosunku do wzrastających w szybkim tempie kosztów utrzymania. Pod pojęciem podstawowe potrzeby, kryją się poza żywnością takie potrzeby, jak: ubranie, mieszkanie, ochrona zdrowia, uzyskanie wykształcenia. Przyczyn ubóstwa jest wiele.

Uważa się, że jego przyczyna leży w takich cechach i zachowaniach ludzi, które uniemożliwiają im uzyskanie sukcesu we współzawodnictwie ekonomicznym. I tak przyczynami ubóstwa jest niechęć do ciężkiej pracy, niedostateczne wykształcenie, brak kwalifikacji zawodowych poszukiwanych na rynku pracy, patologie życia rodzinnego, ułomności fizyczne lub psychiczne, a co za tym idzie pozostawanie bez pracy. Cechy te powodują też niskie płace. Innych przyczyn ubóstwa dopatruje się też w sytuacji gospodarczo –społecznej, która nie uwzględnia potrzeb ludzi, a jedynie ich przydatności dla gospodarki. Ubóstwu sprzyja szczególnie bezrobocie, niski status zawodowy, niskie wykształcenie zamieszkiwanie na wsi lub w małym miasteczku, ale również typ biologiczny rodziny, wielodzietność, rodziny niepełne, niepełnosprawne. Osoby i rodziny w których

występuje problem długotrwałej choroby, niepełnosprawności, uzależnienia, bezdomności.

Tabela Nr 1 ukazuje liczbę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych OPS w Stawiskach w latach 2011 – 2013 z powodu ubóstwa.

Tabela Nr 1. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu ubóstwa

Powód przyznania pomocy- UBÓSTWO	Liczba osób		
	2011	2012	2013
	127	93	52

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, że ubóstwo jest jednym z powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Przyczyny tego stanu są różne – poruszane w dalszej części diagnozy.

II 2. Bezrobocie

W początkowym okresie reformowania polskiej gospodarki najszybsze i najbardziej dynamiczne przeobrażenia zaistniały na rynku pracy. Bezrobocie jest zjawiskiem występującym powszechnie w wielu krajach, dotyczy ono również krajów wysokorozwiniętych. Bezrobocie to nic innego jak utrata lub brak pracy, a praca odgrywa wielką rolę w życiu człowieka.

Bezrobocie jest również jednym z problemów społecznych występujących na terenie Gminy Stawiski. Bezrobocie, czyli sytuacja, w której mniejsza lub większa liczba osób zdolnych do pracy i jej poszukujących nie znajduje zatrudnienia. Bezrobocie jako kwestia społeczna dotyczy dużych grup społecznych, zakłóca prawidłowy rozwój społeczny, jest źródłem napięć społecznych, a nawet konfliktów. Jest ono problemem nie tylko ekonomicznym i społecznym, ale przede wszystkim wyjątkowo bolesnym problemem jednostek. Bezrobocie jest zjawiskiem, które najczęściej powoduje ubóstwo jednostek i rodzin, prowadząc tym samym do ich marginalizacji, wykluczenia ze społeczeństwa. Bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co wręcz wymusza konieczność korzystania z pomocy społecznej. Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne bezrobocia. Bezrobocie powoduje zmianę sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, dorosłych i dzieci. Następuje zjawisko izolacji społecznej, ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny osoby bezrobotnej, zarówno ze strony znajomych jak i dalszej rodziny. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ wewnątrzrodzinny. Bezrobotny mężczyzna doświadcza częściej niż bezrobotna kobieta obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu, frustracji, które mogą spowodować, iż sięga po alkohol.

Okazuje się, że w gminie Stawiski znaczną część społeczeństwa lokalnego stanowią bezrobotni. Najwięcej osób bezrobotnych stanowią osoby „bez” lub z niższym wykształceniem. Analizując, należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią osoby z przedziału wiekowego 20-35, osoby z przedziału wiekowego 35-45 lat oraz 45-55 lat. Analizując te dane należy stwierdzić, iż duża liczba osób w wieku produkcyjnym, ludzi młodych pozostaje osobami bezrobotnymi.

Tabela Nr 2 ukazuje liczbę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych OPS w latach 2011-2013 z powodu bezrobocia.

Tabela Nr 2. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu bezrobocia

Powód przyznania pomocy- BEZROBOCIE	Liczba osób		
	2011	2012	2013
	287	137	135

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Bezrobocie jest problemem, z powodu, którego znaczna liczba rodzin gminy Stawiski korzysta ze świadczeń z pomocy społecznej.

Szansą na zminimalizowanie bezrobocia oraz jego skutków jest organizowanie przygotowania zawodowego dla części bezrobotnych oraz staży dla absolwentów szkół.

Nadmienić należy, iż bezpośrednią konsekwencją bezrobocia jest rozszerzenie się zjawisk patologii społecznej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego jednostki i rodziny. Dlatego rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny.

Organizowanie stażów dla absolwentów i przygotowania zawodowego bezrobotnym przynosi wymierne

efekty w postaci zatrudnienia części osób bezrobotnych.

II 3. Niepełnosprawność i długotrwała choroba, osoby starsze.

Wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej pokazać grupę stanowią osoby niepełnosprawne i długotrwale chore.

Niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, który trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza, bądź uniemożliwia samodzielną egzystencję, wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z przyjętymi normami.

Biorąc pod uwagę klasyfikację osób niepełnosprawnych, mówimy tu o grupie osób niepełnosprawnych intelektualnie, chorych psychicznie, przewlekle chorych, z uszkodzeniami narządu ruchu, głuchych, niewidomych, a także osoby niepełnosprawne z uwagi na wiek. W związku z brakiem danych na temat liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących teren Gminy Stawiski, pracownicy socjalni w roku bieżącym dokonali w trakcie wykonywania swoich czynności zawodowych rozeznania i ustalili, iż szacunkowa liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących Gminę Stawiski wynosi około 487 osób, w tym również dzieci, co stanowi około 7,26% całej społeczności gminnej. Zbiorowość ta dzieli się na 2 podstawowe grupy : osoby niepełnosprawne prawnie, takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz osoby niepełnosprawne biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Z powodu niepełnosprawności w roku 2013 z pomocy OPS skorzystały łącznie 63 rodziny. Należy podkreślić, że te rodziny niekoniecznie muszą mieć problemy w zaspokojeniu potrzeb życiowych, ich problemy mogą dotyczyć potrzeb wyższego rzędu, potrzeb zdrowia psychicznego. Dużym problemem są bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ograniczone możliwości oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę. Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych, to ogół działań podmiotów publicznych i organizacji pozarządowych, mających na celu wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych, asekurowanie wobec ryzyka życiowego oraz tworzenie szans funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiających ich pełną integrację społeczną w środowisku zamieszkania, w pracy oraz w społeczności, jako całość.

Tabela Nr 3 ukazuje liczę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych OPS w latach 2011-2013 z powodu niepełnosprawności.

Tabela Nr 3. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu niepełnosprawności

Powód przyznania pomocy- NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	Liczba osób		
	2011	2012	2013
	94	50	63

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Szczególną grupę niepełnosprawnych stanowią ludzie starzy, gdyż ten okres w życiu człowieka najczęściej jest dotykany różnego rodzaju chorobami, ale tak samo sam proces starzenia wiąże się najczęściej z niepełnosprawnością. Sama starość nie jest chorobą, ale w okresie starości obserwujemy częste występowanie pewnych schorzeń tzw. zależnych od wieku. Do tych schorzeń możemy zaliczyć między innymi choroby serca, naczyń, nowotwory i choroby degeneracyjne układu nerwowego. Przejście na emeryturę może oznaczać stopniową marginalizację osób starszych i pozostawanie na uboczu życia społecznego oraz stopniowe obniżanie się jakości życia osób starszych. Wiele osób starszych odsuniętych od życia zawodowego i obowiązków z tym związanych, a także przyzwyczajęń i organizacji czasu, przeżywa trudne chwile. Z etycznego, psychologicznego i społecznego punktu widzenia konieczne jest zapewnienie tej grupie osób specyficznych form pomocy, mających na celu jak najdłuższe zatrzymanie ich we własnym środowisku. Należy dołożyć wszelkich starań, bo ograniczyć potencjalną i wysoce prawdopodobną marginalizację – wykluczenie tej kategorii mieszkańców z życia społecznego. Nowoczesna pomoc powinna więc polegać na wsparciu tej grupy społecznej w jej naturalnym środowisku. Dotychczasowe działania na rzecz wszystkich osób niepełnosprawnych, w tym również dzieci, skierowane były w Gminie Stawiski na przeciwdziałanie marginalizacji tych osób, przeciwdziałanie ich wykluczeniu, poprzez organizowanie imprez i spotkań integracyjnych w porozumieniu z pozostałymi gminami powiatu kolneńskiego. Działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych to również pomoc w likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych, korzystanie z turnusów rehabilitacyjnych, głównie przy pomocy środków finansowych Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych.

W gminie dokłada się wszelkich starań, aby umieszczenie osoby w wieku podeszłym w placówce

instytucjonalnej jaką jest dom pomocy społecznej, było ostatecznością. Dlatego istnieje możliwość przyznania usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom wymagającym takiej formy pomocy. W roku 2011 świadczone były usługi opiekuńcze w 10, w roku 2012 – w 17, a w roku 2013 – w 19 środowiskach u osób niepełnosprawnych samotnych (starszych). Nie wszystkie te osoby oczywiście wymagają wsparcia, ale jest to sygnał o konieczności poszerzania infrastruktury środowiskowej dla wyżej wymienionej grupy osób.

Tabela Nr 4 ukazuje liczę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych OPS w latach 2011-2013 z powodu długotrwałej choroby.

Tabela Nr 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu długotrwałej choroby

Powód przyznania pomocy- DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	Liczba osób		
	2011	2012	2013
	97	119	137

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Politykę społeczną wobec osób starszych, osób długotrwale chorych, niepełnosprawnych można zdefiniować jako system realizowanych lub nadzorowanych przez podmioty publiczne działań adresowanych do tych osób i ich rodzin. Mają one na celu wszechstronną kompensację coraz bardziej ograniczonych możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb i integracji tych osób z lokalną społecznością oraz przygotowanie jednostek i ich otoczenia do starości. Polityka społeczna wobec tych osób nie może ograniczać się do zabezpieczenia społecznego. Wprawdzie zapewnienie godziwych warunków egzystencji nadal znajduje się na pierwszym planie, znaczenia jednak nabierają również zadania związane z organizacją życia osób starszych, z pomocą w przypadku pielęgnacji, a przede wszystkim z integracją starszego pokolenia w ramach lokalnej społeczności.

Analizując dotychczasowe działania OPS na rzecz osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych, osób starszych na uwagę zasługuje to, iż działania, te nie ograniczają się tylko do udzielania wsparcia finansowego, które jest niezwykle ważne w sytuacji osób długotrwale chorych, które wymagają pobierania leków, a ich koszt znacznie przewyższa ich możliwości finansowe, ale również podejmowane są działania mające na celu aktywizację całej społeczności do podejmowania czynności i wspólnej odpowiedzialności za innych.

II 4. Alkoholizm i przemoc w rodzinie

Należy podkreślić, iż dużym problemem występującym na terenie gminy Stawiski, jest problem z nadużywaniem alkoholu przez wiele osób.

Alkoholizm jest chorobą, która powoduje wiele problemów nie tylko zdrowotnych ale również natury psychicznej. Alkoholizm jest chorobą rodzinną, dotyka każdego członka rodziny i wywiera nań niszczący wpływ. Jego wystąpienie wnoszą do rodzin ogromne spustoszenie moralne i emocjonalne. J. Mellibruda wymienił obszary życia rodzinnego podlegające szczególnemu zagrożeniu z powodu systematycznego nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego członka rodziny:

1. **Niszczenie życia uczuciowego** – zamiast poczucia bezpieczeństwa, zaufania i miłości, rodzina przeżywa lęk i zagrożenie, gniew i wstyd, poczucie krzywdy i poczucie winy.
2. **Brak źródeł oparcia i wzajemnej pomocy** – życie rodzinne zamiast dostarczać oparcia staje się obciążeniem i źródłem problemów.
3. **Utrata kontaktu i zrozumienia** – zamiast otwartości i prawdy pojawia się coraz więcej kłamstw, manipulacji i udawania.
4. **Izolacja od świata zewnętrznego** – rodzina staje się zamknięta ze swoją tragedią i cierpieniem, odizolowuje się od innych.
5. **Wyczerpanie zasobów materialnych** – bardzo często nadmierne picie staje się źródłem trudności finansowych ograniczania się perspektyw bytowych całej rodziny.

Rodzina staje się dysfunkcyjna jeżeli obszary jej działania podlegają zagrożeniu, ulegają dezorganizacji. Można zatem powiedzieć, że nadużywanie alkoholu w rodzinie stanowi najgorszy prognostycznie typ środowiska wychowawczego i tym rodzinom należy poświęcić więcej uwagi niż dotychczas, a dzieciom zorganizować pomoc w nauce i opiekę specjalistyczną. Należy podkreślić, że wiele osób i rodzin, które nie korzystają z pomocy OPS również boryka się z tym problemem, gdyż przynajmniej jeden z członków rodziny pije w nadmiernej ilości alkoholu. Można zauważyć, iż występuje aktualnie niebezpieczna tendencja wzrostu spożycia alkoholu przez młodych ludzi. Przyczyn tego stanu rzeczy jest wiele, ale ostatnio obserwuje

się, iż są to młodzi ludzie najczęściej pozostający bez pracy, nie mający zagospodarowanego wolnego czasu.

Na terenie Gminy Stawiski działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii (GKRPAiPN). Komisja swą działalność prowadzi na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy, który zawiera szczegółowe kierunki działań w zakresie profilaktyki i łagodzenia skutków uzależnień w gminie. Praca z klientem uzależnionym i z jego rodziną jest bardzo trudna, długotrwała i często skazana na niepowodzenie. Dlatego zasadna jest systematyczna współpraca OPS, Rewiru Dzielnicowych oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, jak również innych instytucji w zakresie profilaktyki oraz leczenia uzależnień od alkoholu.

Tabela Nr 5 ukazuje liczbę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych OPS w latach 2011-2013 z powodu alkoholizmu

Tabela Nr 5. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu alkoholizmu

Powód przyznania pomocy- ALKOHOLIZM	Liczba osób		
	2011	2012	2013
	97	119	137

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Alkoholizm jest wielokrotnie związany z **przemocą w rodzinie**. Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, który dotyka wielu środowisk rodzinnych, nie tylko tych, które mają problemy alkoholowe ale jest z tymi problemami powiązana.

Przemoc jest jednym z najbardziej niepokojących zjawisk współczesnego świata, jest mechanizmem regulującym stosunki panujące między ludźmi w różnych grupach, instytucjach, środowiskach i układach społecznych. Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie skierowane przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody (psychiczne, fizyczne lub materialne). Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo, że ludzie niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny. W Polsce trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie policja rejestruje około miliona awantur domowych, do których jest wzywana. Zarówno przez Policję jak również przez pracowników OPS jest realizowana Procedura Niebieskiej Karty, która się wprowadza w przypadku stwierdzenia występowania wszelkiej przemocy wobec jakiegokolwiek członka rodziny oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. W roku 2013 na podstawie realizowanej Procedury Niebieskiej Karty OPS skierował 3 wnioski do Prokuratury o wszczęcie postępowań związanych z przemocą domową. Z informacji uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji wynika, iż liczba przestępstw i wykroczeń dokonanych na terenie gminy Stawiski pod wpływem alkoholu, utrzymuje się na wysokim poziomie. Dane te jednoznacznie wskazują, iż problem z piciem alkoholu ma wielu mieszkańców gminy, wobec czego działania ukierunkowane na rozwiązywanie problemów związanych z nadmiernym piciem alkoholu powinny być jednym z priorytetów działań samorządu lokalnego.

II 5. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Kolejną przesłanką, która dominuje wśród problemów pomocy społecznej na terenie Gminy Stawiski jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Rodzina odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu jednostek i społeczeństwa. W rodzinie dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka i wprowadzenia go w krąg kontaktów społecznych, jest ona pomostem między jednostką a społeczeństwem, wskazując w ten sposób na jej podstawową rolę w społeczeństwie. Każda rodzina pełni różne funkcje, a realizacja tych funkcji zależy od struktury rodziny, jak również od liczebności dzieci. Czasami zdarza się, że rodzina ma problemy w wypełnianiu swoich funkcji z różnych przyczyn, a członkowie tej rodziny mają problemy w wypełnianiu ról społecznych. Dlatego też rodziny takie korzystają często ze wsparcia OPS. W tej grupie problemowej można wyłonić trzy kategorie rodzin:

- 1) Rodziny wielodzietne, do których zalicza się rodziny mające 3 i więcej dzieci,
- 2) Rodziny niepełne, tzn. takie w których jeden z rodziców pozostaje poza rodziną, nie uczestnicząc w jej życiu,
- 3) Rodziny pełne, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objawia się poprzez pojawiające się problemy w pełnieniu ról rodzicielskich i wychowawczych związanych z jednej strony z prezentowaniem przez dzieci

agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych z drugiej zaś, brakiem ze strony rodziców właściwej i adekwatnej postawy wobec tych zachowań. Często przyczyną pojawiania się problemów natury wychowawczej w rodzinach jest nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, niezaradność, bezrobocie oraz problemy dzieci w szkole. Społecznym skutkiem występowania zjawiska bezradności opiekuńczo-wychowawczej są konflikty rodzinne, przemoc i agresja, problemy w nauce, słaby start edukacyjny, wzrost przestępczości dzieci i młodzieży, przenoszenie złych wzorców na bieżące i przyszłe zachowania młodych ludzi. Pomoc w takich przypadkach zmierza, nie tylko do udzielenia świadczeń pieniężnych ale również do udzielenia rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich, jak również do uczenia dzieci i młodzieży właściwych postaw, norm, wartości.

Tabela Nr 6 ukazuje liczę osób korzystających ze świadczeń pieniężnych OPS w latach 2011-2013 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Tabela Nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Powód przyznania pomocy- BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH	Liczba osób		
	2011	2012	2013
	134	102	85

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Kiedy problemy w rodzinie powodują, iż wypełniane przez nią funkcje i opieka nad jej członkami ulegają zachwianiu, w takim stopniu, że rodzina staje się niewydolna wychowawczo, nie zapewnia prawidłowo opieki nad swoimi dziećmi, rodziny mogą być decyzją sądu objęte jego kuratelą, w celu wspierania jej działań i nadzoru nad podejmowanymi przez rodzinę czynnościami. Na terenie gminy Stawiski nadzór nad rodzinami, w których wykonywanie funkcji jest nieprawidłowe pełnią, wraz z Wydziałem Rodzinnym Sądu Rejonowego w Łomży, kuratorzy sądowi i społeczni. Z danych uzyskanych ze szkół funkcjonujących na terenie gminy Stawiski wynika, że uczniowie, którzy sprawiają trudności wychowawcze są konfliktowi, zakłócają proces dydaktyczny i wychowawczy, są często agresywni w stosunku do kolegów, wykazują negatywny wpływ na pozostałych uczniów. Przeprowadzone diagnozy środowiska wskazują, że w znacznej części przypadków mamy do czynienia z zaniedbaniem środowiskowym i niewydolnością wychowawczą domu rodzinnego. Zachowaniom agresywnym sprzyja brak zainteresowania rodziców sytuacją w szkole oraz niemożnością nawiązania kontaktu przez szkołę z rodzicami uczniów sprawiających problemy wychowawcze. Działania szkół w tym zakresie nakierowane są na pomoc uczniom oraz rodzicom w przezwyciężeniu przejawów negatywnych zachowań. Szkoły współpracują w tym zakresie z policją, kuratorami społecznymi, poradnią Psychologiczno-pedagogiczną, z OPS. W szkołach gdzie zatrudniony jest pedagog szkolny prowadzone są warsztaty z całymi klasami, indywidualne z uczniami, konsultacje z rodzicami.

II 6. Potrzeba ochrony macierzyństwa

Kolejnym powodem przyznania świadczeń z pomocy społecznej jest **potrzeba ochrony macierzyństwa**. Macierzyństwo znalazło swoje uregulowania między innymi w Konstytucji Rzeczypospolitej, gdzie zgodnie z art. 71 „Matka przed urodzeniem i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.” Od 01 maja 2004 r. weszły w życie przepisy ustawy o świadczeniach rodzinnych na podstawie, których przyznawane są dodatki z tytułu urodzenia dziecka oraz dodatki z tytułu pozostawania na urlopie wychowawczym.

Tabela Nr 7 ukazuje liczbę rodzin korzystających z wyżej wymienionych dodatków w latach 2011-2013

Tabela Nr 7. Liczba rodzin otrzymujących dodatki do zasiłku rodzinnego z powodu ochrony macierzyństwa

Dodatki do zasiłku rodzinnego	Liczba osób		
	2011	2012	2013
- z tytułu urodzenia dziecka	73	41	42
- z tytułu pozostawania na urlopie wychowawczym	12	10	8

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy społecznej w Stawiskach

Celem pomocy społecznej jest wzmocnienie sił jednostki, rodziny w chwilach trudnych, usuwanie sił zbyt wielkich do pokonania przez jednostkę lub rodzinę. Liczba rodzin, które korzystają ze świadczeń ze środków pomocy społecznej zmalała po wprowadzeniu przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych w roku 2004, obecnie zauważa się powrót liczebności osób i rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej do

stanu z przed wprowadzenia przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych.

III. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

III 1. Analiza SWOT

Dokonując diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy Stawiski została opracowana analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. Wewnętrzne pozytywne – mocne strony
2. Wewnętrzne negatywne – słabe strony
3. Zewnętrzne pozytywne - szanse
4. Zewnętrzne negatywne – zagrożenia

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabość to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - wykwalifikowany personel OPS - stabilna sytuacja kadrowa, - zaangażowanie kadry OPS, - dobre warunki lokalowe, - zrozumienie dla działań podejmowanych przez pracowników OPS ze strony władz samorządowych - dobra znajomość środowiska, - dobra współpraca z instytucjami na terenie gminy i poza nią, - stosowanie procedury „niebieskiej karty”, - wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości, - możliwość zarobkowania za granicą,	<ul style="list-style-type: none"> - brak w solidaryzowaniu się społeczności lokalnej z działaniami podejmowanymi przez pracowników OPS, - dużo dokumentacji a za mało czasu na pracę socjalną, - ubóstwo społeczeństwa, - brak aktywności własnej ze strony klientów pomocy społecznej, - niski poziom wykształcenia i brak odpowiednich kwalifikacji osób długotrwale bezrobotnych - znaczna liczba osób uzależnionych od alkoholu, - bariery architektoniczne - znaczna liczba osób uzależnionych od alkoholu nieobjętych leczeniem odwykowym - niewystarczająca liczba kadry merytorycznie przygotowanej do leczenia odwykowego,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - więcej wizyt w środowisku, - możliwość korzystania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego - możliwość doksztalcenia i szkolenia pracowników OPS, - wzrost wynagrodzeń pracowników OPS, - współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, - zatrudnianie bezrobotnych na staż lub przygotowanie zawodowe - rozwój lokalnych i regionalnych działań skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, - zwiększenie dostępności kształcenia ustawicznego, - malejące bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymujący się poziom bezrobocia, - rozszerzanie się zjawiska wykluczenia społecznego, - brak stabilności przepisów, - wzrost zadań OPS bez zabezpieczenia finansowego i kadrowego, - słabość organizacji pozarządowych, - brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie pomocy społecznej, - przyzwolenie społeczne na spożywanie alkoholu - uzależnienie od pomocy społecznej. - nasilenie się zjawisk patologicznych w środowiskach osób uzależnionych od alkoholu, - zaburzenia w funkcjonowaniu rodzin i osób uzależnionych

III 2. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

Zdiagnozowanie problemów społecznych pozwoliło dobrze rozeznaczyć sytuację społeczeństwa gminy, jego specyfikę dotyczącą potrzeb ale również pozwoliło zdiagnozować środki jakimi dysponuje samorząd gminny aby problemy przezwyciężyć, zminimalizować. Pozwoliło również na określenie kierunków działań aby osiągnąć zamierzone cele. Diagnoza społeczna pozwala stwierdzić, iż grupy wymagające szczególnego wsparcia to:

- dzieci i młodzież z trudnych środowisk wychowawczych,
- osoby i rodziny, w których występuje uzależnienie od alkoholu przynajmniej jednego z członków rodziny,
- osoby starsze,

- osoby bezrobotne
- osoby i rodziny zagrożone ubóstwem,
- osoby niepełnosprawne i długotrwale chore.

Mając na względzie diagnozę potrzeb i problemów społecznych wyznacza się cel nadrzędny oparty na sprawnym i efektywnym systemie zabezpieczenia społecznego i na współpracy różnych instytucji i organizacji społecznych zajmujących się organizacją pomocy społecznej, w oparciu o zasadę pomocniczości.

Celem nadrzędnym opracowanej strategii jest:

PODNIESIENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY STAWISKI

Aby osiągnąć cel nadrzędny strategii wyznacza się cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy:

Zapewnienie warunków pełnego rozwoju rodzin, poprzez popieranie ekonomicznej, prawnej i społecznej ochrony życia rodzinnego. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny.

2. Cel szczegółowy:

Zapewnienie osobom starszym wsparcia w różnych formach oraz zapewnienia warunków umożliwiających osobom starszym pozostawania w środowisku zamieszkania.

3. Cel szczegółowy:

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zarobkowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z występującego w rodzinie problemu bezrobocia.

4. Cel szczegółowy:

Wsparcie osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin, wyrównywanie szans w zakresie poprawy warunków ich życia.

5. Cel szczegółowy:

Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.

Wyznacza się następujące kierunki działań samorządu lokalnego w ramach poszczególnych celów szczegółowych, które będą sukcesywnie realizowane dla osiągnięcia celu nadrzędnego:

1. Cel szczegółowy:

Zapewnienie warunków niezbędnych do pełnego rozwoju rodzin, poprzez popieranie ekonomicznej, prawnej i społecznej ochrony życia rodzinnego. Wzmocnienie trwałości rodziny i przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom dezorganizującym życie rodziny.

Kierunki działania dla osiągnięcia zamierzonego celu:

1) wsparcie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu polegające na udzieleniu pomocy rodzinom w odbudowaniu prawidłowych relacji pomiędzy jej członkami oraz we właściwym wypełnianiu przez nich ról społecznych,

2) działania na rzecz rodziny oparte na zasadzie pomocniczości, polegającej na udzielaniu pomocy nakierowanej na wykorzystanie zasobów własnych rodziny,

3) praca socjalna z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze,

4) przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, jak alkoholizm i narkomania,

5) przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom w rodzinie,

6) współpraca z organizacjami pożytku publicznego,

7) utworzenie zespołów interdyscyplinarnych złożonych z pracowników socjalnych, przedstawicieli policji, sądu, szkół, specjalistami, i innymi instytucjami na rzecz trwałości rodziny,

8) podejmowanie interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom,

9) wyrównywanie szans w zakresie poprawy warunków życia,

10) podniesienie rangi pracy socjalnej, by w pełni realizować ustawową misję pomocy społecznej.

- 11) rozwijanie profilaktyki szczególnie wśród dzieci i młodzieży,
- 12) poradnictwo specjalistyczne,
- 13) zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych jednostek i rodzin, które nie mogą być przez nich zaspokojone samodzielnie,
- 14) pomoc w uzyskaniu stypendiów socjalnych dla dzieci i młodzieży znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej,
- 15) objęcie pomocą w formie dożywiania zarówno dzieci, jak i dorosłych zgodnie z programem rządowym „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
- 16) realizacja projektów socjalnych.

2. Cel szczegółowy:

Zwiększenie szans na podjęcie pracy zarobkowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z występującego w rodzinie problemu bezrobocia.

Kierunki działania dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa pracowników socjalnych na rzecz osób i rodzin zagrożonych lub dotkniętych bezrobociem, w tym aktywizowanie do poszukiwania pracy, udzielanie pomocy w poszukiwaniu ofert pracy wskazywanie możliwości źródeł pozyskiwania dodatkowych środków finansowych wzmacniających budżet rodziny, niwelowanie postawy biernego uczestnika w systemie pomocy społecznej, czyli zwiększenie aktywności i zaangażowania osób bezrobotnych w działania służące usamodzielnieniu,
- 2) przygotowanie i wspieranie bezrobotnych w trakcie poszukiwania pracy,
- 3) pomoc w uzyskaniu kwalifikacji dostosowanych do sytuacji na rynku pracy,
- 4) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i podejmowanie wspólnych działań na rzecz klientów OPS, organizowanie prac społecznie użytecznych, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, szkoleń, warsztatów,
- 5) zatrudnianie absolwentów i stażystów,
- 6) współpraca z instytucjami i organizacjami przeciwdziałającymi bezrobociu,
- 7) udzielanie osobom i rodzinom wsparcia finansowego, rzeczowego i usługowego,
- 8) niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy i ich rodzin, poradnictwo specjalistyczne mające na celu eliminowanie negatywnych następstw bezrobocia długookresowego dokonywane głównie przez udzielanie wsparcia psychicznego ,
- 9) wspomaganie inicjatyw społecznych na rzecz długotrwale bezrobotnych,
- 10) zapobieganie i przeciwdziałanie marginalizacji młodzieży współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi,
- 11) zapobieganie zjawisku bezdomności,
- 12) przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.

3. Cel szczegółowy:

Wsparcie osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych oraz ich rodzin, wyrównywanie szans w zakresie poprawy warunków ich życia.

Kierunki działań dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) wspieranie osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i ich rodzin,
- 2) wsparcie działań organizacji charytatywnych,
- 3) podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych,
- 4) aktywizowanie osób starszych i niepełnosprawnych do udziału w życiu społecznym,
- 5) wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 6) zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych,
- 7) szkolenie pracowników socjalnych mające na celu przybliżenie problematyki niepełnosprawności zarówno

fizycznej, psychicznej jak i intelektualnej,

8) wspieranie profesjonalnych form pomocy wolontariatem,

9) pomoc usługowa w formie usług opiekuńczych domowych i pielęgnacyjnych oraz specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

10) likwidacja w miarę możliwości barier architektonicznych w instytucjach publicznych oraz pomoc w załatwianiu formalności związanych z likwidacją barier architektonicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych,

11) dążenie do utworzenia lokalnego klubu osób starszych i niepełnosprawnych,

12) pomoc w zorganizowaniu sprzętu rehabilitacyjnego,

13) współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, PFRON, i inne),

14) kompleksowa pomoc osobom chorym i niepełnosprawnym, wsparcie finansowe oraz wsparcie w naturze, np. zaopatrzenie w opał na zimę,

15) poradnictwo i działalność informacyjna dla niepełnosprawnych,

16) diagnozowanie środowiska osób niepełnosprawnych, stworzenie warunków do rehabilitacji leczniczej, psychologicznej i społecznej, wyrównanie szans życiowych.

4. Cel szczegółowy:

Zapobieganie i zwalczanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu.

Kierunki działania dla osiągnięcia zamierzonego celu:

1) zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,

2) udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,

3) kontrola rynku w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i jego reklamy,

4) zapewnienie dostępu ofiarom przemocy do bezpłatnej porady prawnej,

5) współpraca z Policją, przychodniami lekarskimi, szkołami, kuratorami sądowymi, organizacjami pozarządowymi, innymi jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie

6) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenia pozalekcyjnych zajęć, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w zajęciach pozalekcyjnych, programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,

7) organizowanie i prowadzenie na terenie szkół programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, spektakli teatralnych o tematyce uzależnień i przemocy,

8) dofinansowanie do szkolnych wycieczek, obozów, kolonii, zielonych szkół na których realizowany będzie program z zakresu profilaktyki uzależnień,

9) finansowanie szkoleń dla osób zajmujących się problematyką uzależnień, mających kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy. Inicjowanie działań zmierzających do podnoszenia ich kwalifikacji,

10) zwiększenie dostępności profesjonalnej pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych,

11) leczenie stacjonarne osób uzależnionych od alkoholu,

12) wspomaganie działalności instytucji i stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,

13) kontynuacja pracy w świetlicach środowiskowych w celu objęcia opieką dzieci z rodzin patologicznych,

14) organizowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

5. Cel szczegółowy:

Zapewnienie osobom starszym wsparcia w różnych formach oraz zapewnienia warunków umożliwiających osobom starszym pozostania w środowisku zamieszkania.

Kierunki działania dla osiągnięcia zamierzonego celu:

- 1) profesjonalizacja w zakresie szeroko rozumianej pracy socjalnej na rzecz osób starszych poprzez diagnozowanie potrzeb ludzi starszych, pomoc w umieszczeniu w Domu Pomocy Społecznej,
- 2) zapewnienie odpowiednich form opieki osobom tego wymagającym,
- 3) aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki najbliższemu,
- 4) uwrażliwienie i aktywacja społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych,
- 5) wolontariat na rzecz osób starszych, pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego, pomoc w kontaktach z otoczeniem, pomoc w życiu codziennym,
- 6) wspieranie przedsięwzięć mających na celu inicjowanie różnorodnych form działań samopomocowych, pomocy sąsiedzkiej,
- 7) pomoc finansowa, pomoc rzeczowa (w tym w postaci posiłku)
- 8) podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych.

System aktualizacji strategii

Przedstawiona gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Stawiski obejmuje lata 2014-2017. Zadania strategiczne wyznaczono w zakresie najistotniejszych zagadnień, do których należą problemy:

- rodzin dysfunkcyjnych i w związku z tym problemy opiekuńczo-wychowawcze,
- osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i osób starszych,
- osób i rodzin dotkniętych bezrobociem,
- osób i rodzin z problemem alkoholowym
- osób i rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.

Wsparcie ze strony społeczeństwa daje jednostce, rodzinie zagrożonej wykluczeniem społecznym poczucie bezpieczeństwa. Jest dla wielu jednostek lub grup etapem ku samodzielnemu życiu, ku życiu na własny rachunek. Gmina jest wspólnotą samorządową, której podstawowym celem jest dobro wspólne. W pojęciu dobra wspólnego zawiera się taka filozofia rozwoju gminy, w której rodzina stanowi punkt centralny. Rodzina powinna być najważniejszym podmiotem polityki społecznej samorządu lokalnego. Oznacza to podejmowanie przez władze realnych działań sprzyjających dobremu funkcjonowaniu i samodzielności rodzin, które nie są skutkiem przypadku czy wymuszonych koncesji na rzecz rodzin, ale przemyślaną strategią działań nakierowanych na ich wzmacnianie. I nie chodzi tu tylko o rodziny mające różnego rodzaju przejściowe lub długotrwale trudności, ale również o wszystkie rodziny, również o te, o których mówimy „zdrowe”.

Zamysłem przy tworzeniu strategii było wytyczenie takich kierunków działania samorządu aby osiągnąć poprawę jakości życia mieszkańców. Samorząd lokalny realizując Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie wykorzystywał swoje najmocniejsze strony, którymi są min. kapitał ludzki, instytucje, a także zaangażowanie społeczności lokalnej w działalność na rzecz wspólnego dobra, na rzecz swojej małej ojczyzny. Strategia niniejsza nie jest dokumentem sztywnym, jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, a wręcz z czasem konieczne. Proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej. Zmiany w strategii nie powinny jednak dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. W wyniku weryfikacji mogą powstawać nowe cele szczegółowe i projekty dotyczące tych aspektów życia w gminie, których w dniu dzisiejszym nie jesteśmy w stanie przewidzieć. Pamiętać należy o konsekwentnym dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców, zawartym w celu nadrzędnym oraz o celach szczegółowych, gdyż te elementy strategii zmianom i modyfikacjom nie powinny być poddawane.

Przewodnicząca Rady Miejskiej

Barbara Rządka